
Vysokoškoláků je moc, klesnou jim platy

Vysokoškoláků je moc, klesnou jim platy

04.02.2010, autor: Petr Svoboda

Vysokoškolský diplom už do budoucna nebude tak jistou poukázkou na vysoký plat, jako je tomu dosud. A není to zdaleka jen kvůli hospodářské krizi. Nyní berou vysokoškoláci v průměru od 30 do 48 tisíc korun, tedy zhruba dvojnásobek průměrného platu. Do deseti let by jejich mzda mohla poklesnout průměrně až o šest tisíc. Vyplývá to ze studie postavení vysokoškoláků, která vznikla ve Středisku vzdělávací politiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.

Může za to především rostoucí počet absolventů vysokých a vyšších odborných škol, kteří v blízké budoucnosti zahlí tržní práce. Česko má totiž podle statistiky OECD jeden z nejrychlejších růstů počtu vysokoškoláků. Ti by měli do roku 2017 tvořit přes polovinu všech vzdělaných lidí mladších třiceti čtyř let. A jak upozorňují autoři studie Jan Koucký a Martin Zelenka, česká ekonomika, která je stále ještě orientovaná převážně na průmyslovou výrobu, nemusí být schopna zástupy nových ekonomů či IT specialistů absorbovat.

Pro masivní příliv vysoce vzdělaných lidí na trh práce se tak vůbec nemusí najít adekvátní zaměstnání a absolventi budou nuceni přijímat místa, na která stačí i nižší kvalifikace. "Již dnes musí zdravotní sestry s bakalářským titulem dělat podřadné práce a totéž se týká i absolventů farmaceutických oborů," popisuje situaci specialistka na pracovní problematiku Jana Skalová z LMC.

Vývoj v Česku tak bude pravděpodobně kopírovat trend, který je dnes možné sledovat hlavně v zemích jižní Evropy, ale i v Polsku. Naši severní sousedé otevřeli univerzity širokému počtu uchazečů již v devadesátých letech a nyní se Polsko začíná potýkat s jejich rostoucí nezaměstnaností. Česko se podle Kouckého se Zelenkou vydalo stejnou cestou. Aby si vysokoškolsky vzdělaní lidé udrželi životní standard a nemuseli slevit ze svých mzdových požadavků, budou si muset zvyšovat kvalifikaci.

A není daleko doba, kdy nebude stačit k dobře placené práci jen diplom. "Firmy si můžou vybírat z vysoce kvalifikovaných lidí s praxí a k zaměstnání s dobrým platem už obyčejný diplom nestačí," říká Skalová. To potvrzuje i Aleš Křížek, jenž se domnívá, že na trhu práce je sice stále důležitá délka praxe, ale v budoucnosti může být chybějící kvalitní vzdělání z prestižní univerzity překážkou kariérního růstu.

Tlak na snížení mezd - samozřejmě i kvůli hospodářské krizi - potvrzují personalisté již nyní. "K tlaku na snížení mezd již na českém trhu došlo a nevyhnu se samozřejmě ani vysokoškolsky vzdělaným lidem," potvrzuje Aleš Křížek z Robert Half International. "Největší pokles nástupních mezd postihl právě absolventy univerzit. A nejmarkantnější pokles zasáhl pozice IT, kde mzdy rostly v předchozích letech raketovým tempem."

Také v ostatních oborech platy podle Skalové stagnují a jejich dlouhodobý růst se nedá očekávat. "Firmy ořezávají benefity, snižují základní platy a snaží se zaměstnance motivovat systémem odměn," říká. Zatímco v roce 2000 tvořili absolventi s nejvyšším vzděláním necelých 14 procent ze všech vystudovaných, v roce 2009 již 44 procent a v roce 2011 převyšují vysokoškoláci všechny ostatní, kteří přicházejí na pracovní trh. "Již několik posledních let patří Česko k zemím, kde počet absolventů s terciárním vzděláním roste nejrychleji," píše Koucký a Zelenka. A potvrzují to i oficiální statistiky. Jen za posledních pět let se počet absolventů vysokých škol zvýšil o 40 tisíc a počet přijatých studentů na soukromé i veřejné univerzity o 125 tisíc. Přičemž jen loni přijaly univerzity rekordních 117 tisíc studentů, kteří dříve či později vtrhnou na trh práce.

Graf - Vývoj počtu přihlášených a zapsaných ke studiu na vysokých a vyšších odborných školách přihlášené osoby zapsané (skutečně studující) osoby (v tisících osob)

1999 - 00 116,6 57,6

00 - 01 110,5 52,2

01 - 02 113,1 64,0

02 - 03 119,1 70,5
03 - 04 129,0 79,5
04 - 05 139,4 83,1
05 - 06 139,9 86,9
06 - 07 146,5 95,9
07 - 08 156,1 103,5
08 - 09 156,8 108,8
09 - 10 156,4 110,8

Pramen ústav pro informace ve vzdělávání